

Kokkuvõtte teemal: Talvepesade tegemine, perede söötmine, varroatoosi tõrje. Kaitse näriliste eest.

Aeg ja koht: Tartu Aiandus- ja Mesindusseltsi mesinike õppe- ja teabeõhtu, Tartus, Soola tn. 1.a., 12.10.2011.a.

Lektor: Sergei Kozlov, lektorileping PR-8-1.4-7

Põhitõed

Mesinikku paneb vahasulatamisega tegelema kolm põhjust – vaha müük, vanade kärgedega raamid on vaja uuesti kasutusele võtta ning mesila laiendamisel on vaha puudus.

Vaha sulatamise kõige olulisem tegur on teada vaha sulamise temperatuuri, mis on $+62^{\circ}\text{C}$.

Kärje valmistamisel on vaha töötlemise temperatuur $+30^{\circ}\text{C}$, et oleks tagatud vajalik elastsus.

Kärjepõhjade paigutamisel tarru tuleb arvestada mesilaspere bioloogia seisukohast õige ajastamise, asukoha ja taru sisese temperatuuriga $+35^{\circ}\text{C}$. Kui mesilased kohe ei hakka kärjepõhja üles ehitama, siis on tulemuseks deformeerunud kärjepõhjad:

- a) korpustarude puhul laiendamine terve korpusega – deformeerumist aitab vältida kärjepõhjade paigutamine vaheldumisi ülesehitatud kärgedega.
- b) lamavtarude laiendamine magasiniga - deformeerumist aitab vältida kärjepõhjade paigutamine vaheldumisi ülesehitatud kärgedega.

Väga oluline on jälgida ohutusnõudeid – kuum aur, kuum vaha, tuleohutus.

Mesilastele tuleb anda võimalus uusi kargi üles ehitada kuna mee tootmisel nad eritavad vaha nii kui nii ja sellega jääb mesinikul osa tulust saamata. Ka on oluline pidev kärgede vahetus sest siis saab mesinik vältida haiguste levikut mille kandjateks on tumedad kärjed.

Vaha sulatamisel on levinud kolm meetodit.

1. Kuiva õhuga sulatamine

Kuum õhk suunatakse ventilaatori abil sulatuskasti. Tegu on lihtsa meetodiga, kuid puuduseks on see, et vaha väljatulek on võrreldes teiste meetoditega kõige väiksem. Ülesehitatud kärgede puhul on vaha kadu ca 35-40%.

2. Auruga sulatamine

Kõige levinum meetod. Aur suunatakse sulatuskasti ja oluline ei ole sealjuures mitte auru temperatuur vaid kondensvee tekkimise rohkus. Kõige lihtsam moodus auru tootmiseks on paigutada 40 liitrilise mahutavusega nõusse 2 küttekeha (5-6 kw) ning juhtida sealt aur 3/4 tollise läbimõõduga toru kaudu sulatuskasti mis on soojustatud. Aur suunatakse kas raamide alla või keskele kuna kuum aur tõuseb ülesse. Raamide alla paigutatakse sulatusjääkide kogumiseks kas võrk või perforeeritud plekk (perforeeritud plekki on pärast lihtsam puhastada). Ülesehitatud kärgede puhul on vaha kadu ca 15-20%.

3. Vette sulatamine

Tegu on kõige lihtsama meetodiga. Kärgedega raamid pannakse kuuma vette, kus sulavaha koos mittevajaliku materjaliga (nukkestad, suurakannud vms) jääb pinnale. Vette sulatamise eelis on see, et raamid jäävad oluliselt puhtamad (ainult taruvaik jääb raamide külge) ning seetõttu jääb ära raamide teistkordne pesemine. Vette sulatamisel on lisatööks sulatusjääkide pressimine ja nõrutamine. Pressimise korral on vaha väljatulek raami kohta kõige parem. Ülesehitatud kärgede puhul on vaha kadu ca 7-12%, olenevalt suira sisaldusest.

Kaanetise sulatamisel võib kasutada kõiki meetodeid. Vaha kaod on minimaalsed, kuna puuduvad nukukestad ja suira kannud.

Kaanetise vaha kvaliseet sõltub kaanetamise meetodist (kahvel, nuga, purustamine, aurutamine vms).

40 perelise mesila vajaduse katab ära 115 liitiline aurusulatusnõu. Sulatusaeg on ca 1 tund, millest auru peaks tulema 30 minutit, seega 400 raami sulatamiseks kulub 3 tööpäeva. Keskmine vaha väljatulek eesti raami kohta on 115 g. Mida tumedam on kärg seda halvemini me sealt vaha kätte saame. Suir ja nukukestad seovad endaga vahaosakesi, mida on võimalik kätte saada pressimisel. Aurusulatusnõu ei tohiks mahutada rohkem kui 50 eesti raami, muidu tuleb auru tootmise jaoks teha liigseid kulutusi.